

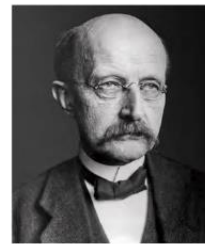
12 klasė. Kvantai

Teorija

0. Juodojo kūno spinduliavimas <https://www.geogebra.org/m/v5JWx9p6>

1. Kvantinės fizikos pradžia gali būti laikomi _____ m., kuriais Maksas Plankas pastebėjo, kad juodojo kūno spinduliavimo aiškinimas klasikine teorija, kad spinduliavimas ir sugertis vyksta tolydžiai, yra neteisinga. Mokslininkas laikinai įvedė naują sąvoką - _____.

2. Kvanto energija apskaičiuojama pagal formulę:

Maksas Plankas

3. Fotonas yra šviesos kvantas. Fotono rimties masė lygi _____.

4. Remdamiesi judesio kiekio formule ir Einšteino energijos ir masės sąryšiu, išreikškite fotono judesio kiekį:

Uždaviniai

1. Elektromagnetinės bangos ilgis 500 nm . Apskaičiuokite jos kvanto energiją.

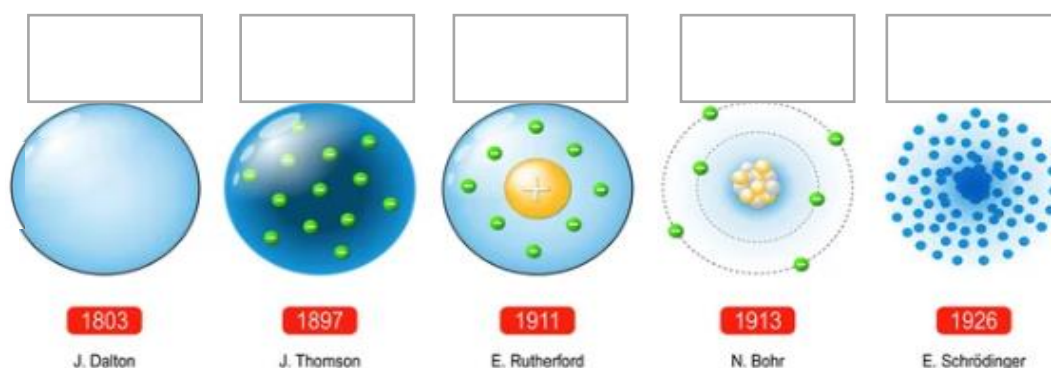
2. Šviesos bangos ilgis $0,7 \text{ }\mu\text{m}$. Apskaičiuokite šios šviesos fotono judesio kiekį.

3. Mergina žiūri į geltoną popieriaus lapą, kuris atspindi 600 nm ilgio elektromagnetines bangas. Akies tinklainės jautris geltonai šviesai $1,7 \cdot 10^{-16} \text{ W}$. Kiek mažiausiai fotonų reikia, kad patektų į merginos akis, kad būtų sukeltas šviesos pojūtis?

4. Į akies tinklainę per 1 s patenka 50 fotonų. Šviesos srauto galia $2 \cdot 10^{-17} \text{ W}$. Apskaičiuokite į akies tinklainę krintančios šviesos bangos ilgį.

12 klasė. Atomo modeliai

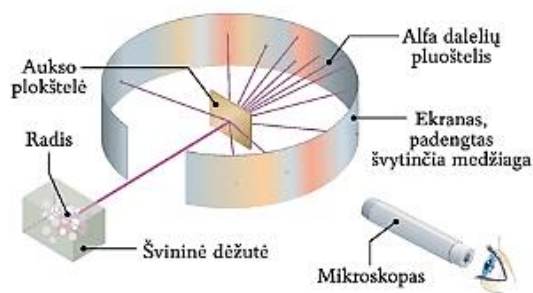
1. Atomo modelių raida

2. Ernesto Rezerfordo (1911 m.) bandymas

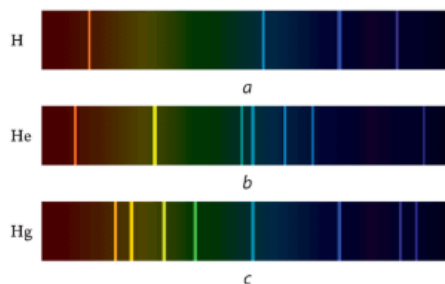
https://phet.colorado.edu/sims/html/rutherford-scattering/latest/rutherford-scattering_all.html

Į _____ dėžutę buvo įdėta radioaktyviojo radžio, kuris skleidė α daleles, kurių masė apie _____ kartų viršija elektrono masę. Dalelių kelyje pastatyta _____ m storumo aukso plokštelė. Dauguma α dalelių pralėkė _____, kitos išsisklaidė įvairiais kampais, o viena iš 8000 dalelių _____. Remdamasis šiais rezultatais Rezerfordas pasiūlė _____ atomo modelį.

3. Rezerfordo atomo modelio ribotumas

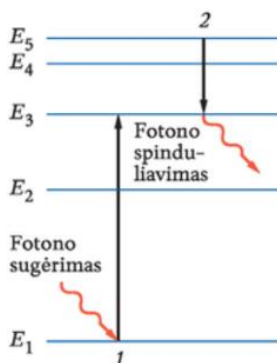
Pagal elektrodinamikos teoriją, elektronas judėdamas su įcentrinio pagreičiu aplink branduolį, turėtų spinduliuoti _____ bangas, ilgainiui netekti energijos ir nukristi ant branduolio. Tokiu būdu atomas nustotų _____. Taip pat planetiniam atomo modeliui prieštaravo atomų _____ spektrų tyrimai. Apšvietus atomus balta šviesa, jie atspindi tik tam tikro bangos ilgio bangas.

4. Nilso Boro (1913 m.) modelis. Boro postulatai.

I Elektronai atome gali egzistuoti tik tam tikrose stacionariose orbitose.

II Elektronui pereinant iš vienos stacionarios orbitos į kitą atomas išspinduliuoja arba sugeria šviesos kvantą, kurio energija lygi stacionarių būsenų energijos skirtumui.

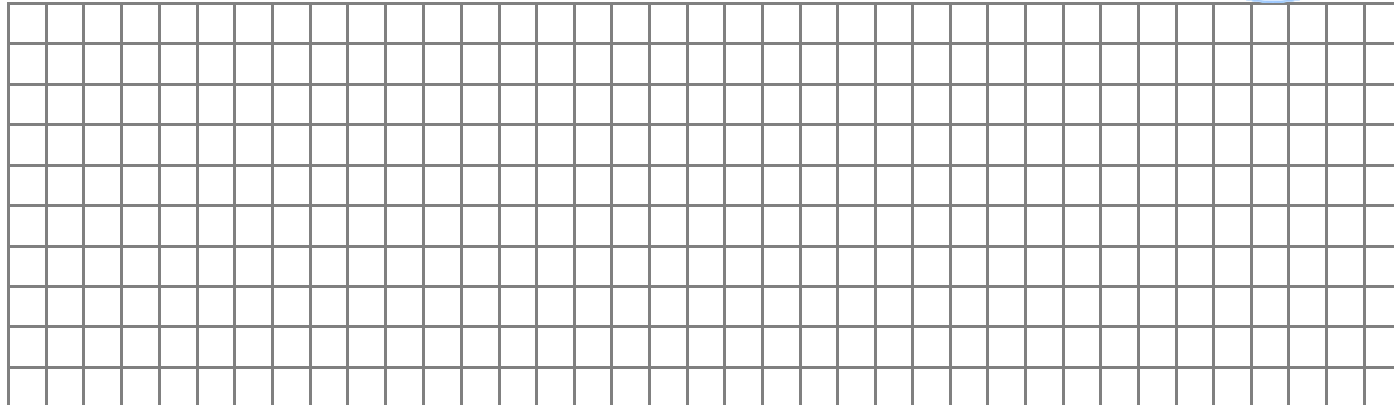
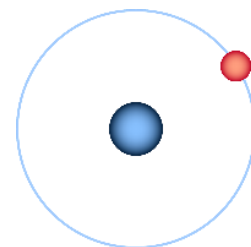

12 kl. Pratybos. Atomo modeliai

I Planetinis atomo modelis

1. Vandenilio atomas sudarytas iš protono ir elektrono. $m_e = 9,1 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$, $e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ C}$.

1. Apskaičiuokite elektrinę Kulono jėgą tarp elektrono ir protono.
2. Laikydami, kad Kulono jėga atsveria išcentrinę jėgą, apskaičiuokite elektrono įcentrinį pagreitį.
3. Apskaičiuokite elektrono greitį, jei vandenilio atomo spindulys $r = 120 \text{ pm}$.

II Boro modelis

Kuriuo atveju išspinduliuojamas didžiausio bangos ilgio fotonas? A 1 B 2 C 3 D 4	Paveiksle pavaizduoti elektrono šuoliai atome iš vieno energetinio lygmens į kitą. Kuriuo atveju sugeriamas didžiausio bangos ilgio kvantas? A 1. B 2. C 3. D 4.
Paveiksle pateikta tam tikro atomo lygmenų ir elektronų šuolių schema. Kuriu šuolio metu sugeriamas didžiausio dažnio fotonas? A 1 B 2 C 3 D 4	Paveiksle pateikta vienos medžiagos atomų energijos lygmenų schema. Kuriu šuolio metu fotonų impulsas didžiausias? A 1. B 2. C 3. D 4.
Kuris bandymas patvirtina, kad atomai gali turėti tik tam tikras energijos vertes? A Bandymas Brauno judėjimui stebėti. B Rezerfordo bandymas atomo sandarai nustatyti. C Bandymas elektrono krūviui nustatyti. D Bandymas vandenilio spinduliuotės spektrui nustatyti.	Kuriu šuolio metu yra išspinduliuojamas didžiausios energijos fotonas?

Pamokos tikslas – išnagrinėti atomo energijos lygmenų diagramą.

1. Kiek energijos reikia suteikti elektronui, esančiam II-oje orbitoje, norint atomą jonizuoti?
2. Koks bus išlėkusio elektrono, buvusio II-oje orbitoje greitis jonizavus atomą?
3. Neryškiai pieštuku nubrėžkite visas įmanomas šuolius (15 linijų), kai atomas išspinduliuoja energijos kvantą.
4. Išveskite formulę šuolio metu išspinduliuotam bangos ilgiui apskaičiuoti. Apskaičiuokite kiekvieno šuolio metu išspinduliuotą bangos ilgį. Surašykite lentelėse šuolius ir juos atitinkančius bangos ilgius

SPALVA	Bangos ilgis
Violetinė	400 – 430 nm
Mėlyna	430 – 470 nm
Žydra	470 – 500 nm
Žalia	500 – 560 nm
Geltona	560 – 590 nm
Oranžinė	590 – 620 nm
Raudona	620 – 760 nm

n6-n5	
n6-n4	

n5-n4	

5. Remdamiesi bangos ilgių lentele, paryškinkite šuolius diagramoje atitinkama spalva. Nematomas spektro dalis palikite nespaltvotas.

